

Rikas mies jos oisin

Sari Pöyhönen

”Mitä sinä sitten tekisit, jos sinulla olisi valta päättää kielikoulutuksesta?” Tähän kysymykseen minulta toivotaan vastausta etenkin silloin, kun teen kehittämis ehdotuksia oppiaineiden raja-aitojen madaltamiseksi tai kielikoulutuksen jatkumon varmistamiseksi. Viimeisimmän laman aikana on ollut tapana vedota taloudellisiin tekijöihin: niin kuntien kuin valtionkin tulee säästää ylimääräisissä kustannuksissa. Tätä ei tietenkään voi kiistää. Samaan aikaan voi kuitenkin pohtia, kuinka kalliiksi koituvat ratkaisut, joissa ei kehitetä koulutusta. Ehkä villakoiran ydin onkin siinä, että kehittäminen ymmärretään kovin eri tavoin.

Ajankohtaisin esimerkki ns. kustannustietoisesta koulutuspolitiikasta on tuore perusopetuksen tuntijakoesitys. Se on laadittu aikana, jolloin valtion ja kuntien talous on tiukalla. Tuntijakoesitystä voidaan pitää tietynlaisena nollabudjettina niin sisällöllisesti kuin rakenteellisestikin. Pikasilmäyksellä tuntijakoesitys näyttää hyvältä, sillä kunnille tarjottaisiin valtion erityisrahoitusta ns. harvinaisten A2- ja B2-kielten opetuksen järjestämiseksi. Näiksi kieliksi on valittu saksa, ranska, venäjä, espanja, mandariinikiina ja ”jne.”. Tarkempi lähiluku kuitenkin antaa perusteet arvioida, että tämän esityksen pohjalta A1-kieleksi sementoituu englanti ja B1-kieleksi ruotsi. Esityksessä todetaan, että ”valtio ottaa koulutus- ja yhteiskuntapoliittisista syistä nykyistä suuremman vastuun kielen opetuksen monipuolistamisesta”. Käytännössä kielikoulutuspoliittinen vastuu tulisi kuitenkin olemaan kunnissa. Ne voivat hyvin olla tarjoamatta A1-kieleksi muita vaihtoehtoja kuin englantia tai jättää esimerkiksi ruotsin A2-kielen tarjonnasta. Entä mitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineeseen lisätty yksi vuosiviikkotunti (38 oppituntia) antaa? Tuoko se tullessaan toivottua kriittisempää (media)lukutaitoa tai parempia kirjoittajia? Millaista viestiä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oman äidinkielen merkityksen rajaaminen valmistavaan opetukseen välittää? Tuntijakoesityksessä omalle äidinkielelle ei näytä olevan tilaa. Eettistä ja kokonaisvaltaista kielistrategista työtä tarvitaan paitsi valtionhallinnossa myös kunnissa.

Kielikoulutuksen kehittäminen on ollut vuosikausia projektien varassa. Tämä näkyy esimerkiksi vieraiden kielten monipuolistamispyrkimyksissä tai maahanmuuttajien kotouttamisessa. Projektien rinnalle tarvitaan pitkäjänteistä visiota siitä, mihin koulutuksessa lapsia, nuoria ja aikuisia valmennetaan. Tämä edellyttää uskallusta puuttua ns. pyhiin asioihin, kuten oppiainekäyttöön ja pedagogisiin käytänteisiin. Vision soisi myös jalkautuvan toiminnaksi.

Aineksia päätöstentekoon

Tämän numeron kattauksessa korostuu monikielisen yhteiskunnan ja koulutuksen nykytila ja tulevaisuuden

tarpeet. *Taina Juurakko-Paavola* luo tiiviin yleiskatsauksen ruotsin kielen osaamisesta ja motivaatiosta. Hän osoittaa, mitä seurauksia syntyy siitä, kun kielikoulutuspolitiikan jatkumoa ei huomioida taitotasotavoitteiden asettelussa ja opetuksen resursoinnissa. Motivaation yhteydestä oppimistuloksiin on useanlaista tietoa: kumpi on muna ja kumpi kana? Johtaako motivaatio hyviin oppimistuloksiin vai tunne hyvästä kielitaidosta ja osaamisesta hyvään motivaatioon? Juurakko-Paavola haastaa tekemään rohkeita päätöksiä, jotta ruotsin kielen opetusta voitaisiin kokonaisvaltaisesti kehittää.

Kielikylpyopetuksella on Suomessa pitkät perinteet, samoin vieraskielisellä opetuksella. Opetuksen tavoitteena on saavuttaa peräkkäistä ja toiminnallista kaksi- ja monikielisyttä. Tutkimustulokset esimerkiksi ruotsin kielikylvystä osoittavat, että tavoitteisiin on päästy. Miten sitten kunnissa tarjotaan kielikylpy- ja vieraskielistä opetusta? Mikä on alan opettajatilanne? Entä tulevaisuus? Näihin kysymyksiin vastaavat *Taina Saarinen*, *Teija Kangasvieri* ja *Elisa Miettinen* luodessaan katsauksen kunnissa toteutetusta selvityksestä. Tässä numerossa *Maria Kvist* ja *Tuula Laurén* esittelevät myös uutta maisteriohjelmaa ruotsin kielen ja monikielisuuden asiantuntijoiden kouluttamiseksi Vaasan yliopistossa.

Sabine Crasz ja *Joachim Schlabach* kiinnittävät huomiota kielikoulutuksen tulevaisuuteen ja työelämän kielitaitotarpeisiin artikkelissaan taloustieteiden opiskelijoiden kielivalinnoista yliopistossa. Heidän tutkimuksensa mukaan taloustieteiden opiskelijat vielä nykyisin valitsevat keskivertoa enemmän vieraita kieliä alemmilla koulutusasteilla. He kuitenkin ennakoivat, että kaventuneet kielivalinnat näkyvät tulevaisuudessa taloustieteiden opiskelijoiden vähentyneenä kielitaitona.

Riikka Länsisalmi luo laajan katsauksen Aasian kieliin ja niiden tarjoamiin mahdollisuuksiin laventaa nykyistä kielitaitovaroa. Länsisalmen puheenvuoro on argumentoiva, poleeminen ja rohkea. Se herättelee pohtimaan kielten vastakkainasettelua ns. pieniin ja suuriin, yleisiin ja harvinaisiin, eurooppalaisiin ja ei-eurooppalaisiin, pakollisiin ja ylimääräisiin, tarpeellisiin ja tarpeettomiin. Länsisalmi nostaa esille myös tärkeän näkökulman populaarikulttuurin merkityksestä kielenoppimiseen.

Tatjana Rynkäsen tutkimus venäjänkielisten nuorten integroitumisesta suomalaisen yhteiskuntaan on monessa mielessä uraauurtava. Se on pitkittäistutkimus, jossa nuorten tilaa on tarkasteltu miltei kymmenen vuoden ajan. Tänä aikana Suomi on viimeistään muuttunut maastamuuttomaasta maahanmuuttomaaksi, mikä näkyy myös vaikkapa koulujen arjessa. Rynkänen on itse maahanmuuttaja, mikä auttaa häntä ymmärtämään nuorten monivaiheista integroitumisprosessia ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Hänen tutkimustuloksensa osoittavat, että ikävaiheella on merkitystä kotoutumisen ja monikielisten identiteettien kehittymisen kannalta. Alle kouluikäisinä, alakouluikäisinä ja teini-ikäisinä muuttaneiden nuorten kieliympäristö, kielenkäyttö sekä kielellinen ja kulttuurinen identifioituminen vaihtelevat huomattavasti. Venäjänkielisiä lapsia ja nuoria ei tulisi siten kohdella homogeenisenä ryhmänä. Nuorten integroitumisen kannalta on merkityksellistä myös se, miten koulutusjärjestelmä tukee äidinkielen kehitystä.

Kieliverkoston tämän vuoden teema on opettajankoulutus, johon useimmat tapahtumat ja verkkolehden teemanumerot pureutuvat. Lehtemme jokaisessa numerossa avataan ikkuna opettajan arkeen. Tämän opettajan päiväkirja -kirjoitussarjan aloittaa nuori *alakoulun luokanopettaja*. Yhteen päivään mahtuu niin paljon toimintaa, että ulkopuolista hengästyttää: iloa ja pettymystä, säntäilyä ja sinkoilua, yhteistyötä kollegojen kanssa, vuorovaikutusta vanhempien kanssa, Wilma-tuskailua myönteisestä palautteesta oppilaille. Opettaja pohtii myös opetuksen tavoitteita ja sitä, miten voisi kannustaa oppilaita rohkeammin käyttämään kertynyttä kielitaitoaan. Toivon, että tämän päiväkirjaotteen lukee moni lapsen vanhempi, sillä se antaa hyvän kuvan siitä, millaisia moniottelijan taitoja luokanopettajalta vaaditaan.

Lukijakysely – kehitä verkkolehteä!

Tämä maaliskuun numero aloittaa verkkolehtemme kolmannen vuosikerran. Olemme julkaisseet artikkeleja

ja puheenvuoroja kielikoulutuksen eri osa-alueilta. Tarjoamme julkaisukanavan muun muassa kokeilujen ja hankkeiden kokemuksista, käynnissä olevien tutkimushankkeiden alustavista tuloksista, ja kielikoulutuspolitiikan viimeisimmistä päätöksistä ja niiden taustoista. Verkkolehti tavoittaa julkaisupäivänä satoja lukijoita. Artikkeleita ja puheenvuoroja on maaliskuusta 2010 marraskuuhun 2011 ilmestynyt 109. Verkkolehteä käytetään myös koulutusmateriaalina esimerkiksi opettajien täydennyskoulutuksessa ja perustutkinto-opiskelijoiden koulutuksessa.

Toteutamme tänä keväänä verkkolehden ensimmäisen lukijakyselyn. Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa lukijoiden mielipiteitä lehdestä ja tarjota mahdollisuus esittää toiveita lehden sisällöstä jatkossa. Niin risut kuin ruusutkin ovat tervetulleita! Voit vastata kyselyyn osoitteessa <https://www.webropol.com/P.aspx?id=600753&cid=160196457> Kyselyn täyttäminen vie aikaa muutaman minuutin. Voit halutessasi jättää yhteystietosi, jos sinulla on ideoita juttuaiheista tai haluat vaikkapa itse kirjoittaa lehteen. Yhteystietoja ei yhdistetä kyselyvastauksiin. Mielipiteesi on meille tärkeä!

Kirjoittaja on Kielikoulutuspolitiikan verkoston johtaja.